

صدقه جاریه در طبیعت سرسبز

اگر کمترین مهلت برای غرس نهال و کاشتن آن در اختیار دارید، از آن فرصت کوتاه کمک بگیرید و آن را کشت کنید.

اگر کمترین مهلت برای غرس نهال و کاشتن آن در اختیار دارید، از آن فرصت کوتاه کمک بگیرید و آن را کشت کنید. اهتمام اسلام به فضای سبز، به ویژه خوشه یا شاخه مثمر، کاملاً از مطاوی رهنمودهای رهبران الهی در متون دینی مشهود است...

به گزارش مرکز خبرحوزه حضرت آیت الله جوادی آملی در خصوص اهمیت کشاورزی و باغداری و لزوم حفظ طبیعت و سرسبزی آن می نویسد:

پیامبر بزرگ و گرامی اسلام چنین فرمود: «ثلاث یجلین البصر، النظر الی الخضره و الی الماء جاری و الی الوجه الحسن»؛ [1] سه چیز است که پایه روشنی دیده‌اند: نگاه به سبزه و به آب روان و به روی نیکو. اگر جلوه چشم در دیدن فضای سبز و آب روان است، معلوم می‌شود که ایجاد و حفظ بوستان و گلستان و پارک سبز و روان ساختن جوی صاف، مطلوب اسلام است؛ نه در تحصیل آن کوتاهی رواست و نه در حراست آن، قصور سزااست و نه در نگهداری منابع طبیعی و مراتع و مزارع گل و گیاه، فتور به جاست.

اگر فضای سبز با زرع یا غرس خوشه یا شاخه ثمر بخش همراه است، خیر مضاعف محسوب می‌شود. رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) غرس درخت میوه را صدقه ثواب آور دانست و در تشویق آن، چنین فرمود: «#171؛ من غرس غرساً لم یأکل منه آدمی و لاخلق من خلق الله إلا کان له صدقه»؛ [2] گستره فیض خدا باعث شد که ثواب صدقه دادن از راه زرع یا غرس درخت بارآور، اختصاصی به بهره برداری بشر نداشته باشد؛ بلکه اگر هر مخلوقی اعم از حیوان یا انسان از آن استفاده کند، عنوان صدقه بر آن منطبق خواهد شد؛ چنان‌که از آن حضرت (صلی الله علیه و آله و سلم) چنین مأثور است: «#171؛ من زرع زرعاً فأکل منه طیر کان له صدقه»؛ [3]

لازم است به این نکته فاخر عنایت شود که ارزش فضای سبز و تأمین آن با زرع یا غرس، اختصاصی به مورد امیدواری زارع یا غارس از بهره‌وری شخصی ندارد؛ بلکه در موردی هم که کشاورز یا باغ‌دار، امیدی به حیات خود ندارد و از بهره‌مندی شخصی ناامید است، دستور اسلام به تحصیل فضای سبز محفوظ است. لذا، دو نمونه از احادیث مربوط به ترغیب به زرع و غرس ارائه می‌شود که در یکی امید، حاکم است و در دیگری امید محکوم؛ آن‌که مورد امید است: از رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) رسیده است: «#171؛ إنما الأمل رحمة من الله لأمتی، لولا الأمل ما أرضعت أمٌ ولداً و لا غرس غارسٌ شجرة»؛ یعنی آرزوی معقول، رحمت خداست که نصیب امت اسلامی شده است و اگر آرزوی صحیح نمی‌بود، هیچ مادری فرزند را شیر نمی‌داد (زیرا علم به بقا و دوام او نداشت و ندارد) و هیچ نهال کاری درخت نمی‌کاشت (چون علم به نمو و بهره‌برداری از آن را ندارد)؛ آن‌که مورد ناامیدی نیست: از رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) رسیده است: «#171؛ إن قامت الساعة و فی ید أحدکم فسيلةٌ فإن استطاع أن لا یقوم حتی یغرسها فلیغرسها»؛ [4] اگر نشایی در دست یکی از شماست و قیامت در آستانه قیام است و مرگ شما قطعی است، اگر کمترین مهلت برای غرس نهال و کاشتن آن در اختیار دارید، از آن فرصت کوتاه کمک بگیرید و آن را کشت کنید. اهتمام اسلام به فضای سبز، به ویژه خوشه یا شاخه مثمر، کاملاً از مطاوی رهنمودهای رهبران الهی در متون دینی مشهود است؛ به طوری که گاهی کاشتن درخت، در ردیف بهترین و مقدس‌ترین کارهای خیر قرار می‌گیرد؛ چنان‌که از رسول اکرم مأثور است: «#171؛ سبعٌ یجری للعبد أجرهنّ و هو فی قبره بعد موته: من علم علماً أو أجرى نهراً أو حفر بئراً أو غرس نخلاً أو بنى مسجداً أو ورث مصحفاً أو ترک ولداً یتستغفر له بعد موته»؛ [5] در این حدیث شریف، درخت کاری در کنار تعلیم دانش، ساختن مسجد، ترویج قرآن یا کتاب علمی سودمند دیگر و... واقع شد که این مقارنه، کاشف از درجه بالای اهتمام اسلام به درخت کاری است. لذا، هم درباره نگهداری درخت و آبیاری آن دستور رسیده است و هم درباره پرهیز از قطع آن. از حضرت رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) مأثور است: «#171؛ من سقى طلحة أو سدره فکأما سقى مؤمناً من ظمأ»؛ [6] یعنی هر کس درخت محتاج به آبیاری را (درخت سدر و مانند آن خصوصیتی ندارد) سیراب نماید، گویا انسان مؤمن تشنه را سیراب نمود. همچنین از امیرالمؤمنین، علی بن ابیطالب (علیه السلام) نقل شده است: از بریدن درخت تر و سبز پرهیز شود؛ مگر برای ضرورت؛ [7] چنان‌که از امام رضا (علیه السلام) و امام صادق (علیه السلام) در این باره حدیث‌های سودمندی نقل شده است و حفظ آن را برای مناطق کویری و کم درخت و بیابان، نافع‌تر معرفی کردند و قطع درخت را با تبدیل و تعویض، بدون مانع اعلام فرمودند. [8]

پی‌نوشت‌ها:

1- نهج الفصاحه، ج ۱، ص ۲۹۲/

2- نهج الفصاحه، ج ۲، ص ۵۶۳/

3- همان، ج ۱، ص ۴۳۵/

4- نهج الفصاحه، ج ۲، ص ۷۱۳/

5- همان، ج ۱، ص ۴۹۷/

6- وسایل الشیعه، ج ۱۷، کتاب التجارة، باب ۱۰، من أبواب مقدماتها.

7- بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۳۱۹/

8- وسایل الشیعه، کتاب الزراعة، باب ۷/